

Posudek oponenta bakalářské práce

Anny Langerové

JAN NEPOMUK ŘÍŠSKÝ HRABĚ NOSTITZ-RIENECK

Život a vojenská kariéra v době napoleonských válek

Univerzita Karlova v Praze, Filozofická fakulta, Praha 2011

Studium postavení a života elit je v posledních desetiletích stále populárnější a není proto divu, že se toto téma stává i námětem bakalářských a diplomových prací. Prakticky totéž platí o vojenských dějinách. Propojení těchto dvou témat je většinou příslibem zajímavé práce, která se mnohdy setkává se značným ohlasem. Zároveň ale v skrývá řadu úskalí. Především jde o nezbytný odborný „background“, který předpokládá zvládnutí celé řady disciplín – kromě politických dějin také dějiny správy, vojenství a taktiky, základní přehled o podobě šlechtické obce určitého regionu atd.

Autorka bakalářské práce Anna Langerová se čestně pokusila s tímto nelehkým úkolem vyrovnat, ale mnohdy s rozporuplnými výsledky. Nelze jí jistě klást za vinu neobratnou stylistiku (skákání z jednoho tématu na druhé, opakování již jednou sdělených informací i místy poněkud nejasná dějová linie), kterou lze vylepšit léty praxe. Jsem také přesvědčen, že autorka věnovala práci na studii značné úsilí, což je třeba hodnotit kladně.

Na druhou stranu je však nezbytné zmínit i jisté nedostatky předložené bakalářské práce:

Bylo by vhodné se vyvarovat překlepů (např. Frankenberger/Frankenberg) a sjednotit psaní křestních jmen na německé nebo české variantě. Líčení bojů je až zbytečně podrobné a nemá nic společného s tématem studie. Není mi také zcela jasný záměr, který autorku vedle ke srovnávání osudů J. N. Nostitze, V. Radeckého a K. F. Schwarzenberga.

s. 6: vojenské reformy realizované za vlády Marie Terezie lze s přihlédnutím k předchozímu vývoji považovat za zásadní, nikoli jen za dílčí.

s. 7: kontroverzní tvrzení „v revoluční a napoleonské armádě nebyl z počátku statut šlechtice určujícím faktorem v průběhu budování vojenské kariéry. (...) Čímž se postupně vytvářela nová aristokracie podle starého uspořádání.“

Vzhledem ke zrušení šlechtických titulů krátce po vypuknutí revoluce nehrála stavovská příslušnost ve francouzské armádě roli. Struktura „šlechty císařství“ pak byla od staré bourbonské šlechty zcela odlišná.

s. 8: Označovat Radeckého za selfmademana je poněkud nevhodné. Nepocházel totiž z neurozených vrstev, ale z rodu, který byl roku 1684 povýšena do panského a roku 1765 získala hraběcí titul. Radečtí byli navíc úzce rodině provázání se starou šlechtou, byť v jejich případě téměř výlučně z českého teritoria. Jeho postavení sice po ekonomické stránce s Nostitzem srovnatelné nebylo, po společenské však stál formálně na stejné úrovni.

s. 12: upřesnění - Nostitzové pochází z Horní Lužice (Nostitz/Nosačicy), tedy oblasti, která roku 1635 přechází jako české léno do rukou saských kurfiřtů. U dějin rodu ale chybí odkazy na literaturu.

Jan Hartvik nepřestal „užívat jméno Nostitz“, ale rozšířil si predikát na „von Nostitz-Rieneck“.

s. 14: Není uvedeno, jak se jmenoval bezdětný strýc Jana Nepomuka, po kterém dědil. Friedrich Moritz (1728-1796) je zmíněn až na s. 16.

Následný text je značně nepřehledný.

s. 16: „To pro něj znamenalo jen malou pravděpodobnost, že by mohl zdědit po otci větší díl majetku. Z toho důvodu se musel uplatnit na jiném poli působnosti...“ Tato věta je popřena na s. 12, kde autorka uvádí, že byl designovaným dědicem svého strýce.

s. 16: druhý a první rytmistr neexistuje. Šlo pravděpodobně o hodnost rytmistra I. a II. třídy.

s. 17: „u mladých šlechticů v této době dbalo nejen o řádnou výchovu, ale i o vzdělání. Jejich učiteli se často stávali významné osobnosti dané doby.“ - znamená to, že později už ne?

„Tímto počinem chtěla vytvořit místo, kde by byli vzdělávání důstojníci, kteří by poté přicházeli k vojsku již s určitou dávkou vědomostí.“ - je míněno odborné vojenské vzdělání?

Chybí bližší informace Tereziánské vojenské akademii (alespoň odkaz na Deákovu práci K. (u.) k. Offizier). Do akademie se také, tuším, vstupovalo už v 10-11 letech a studium trvalo 7 let (viz i Vojenské dějiny Československa, I. díl).

s. 18: pluk „Wolffeggského“ bude zřejmě „pluk hrabě Wolfegg“

s. 19: Carameli se píše správně *Caramelli*.

Kapitola „Řád Marie Terezie“ se vývoji řádu věnuje jen okrajově. (Autorka navíc neuvádí zásadní Hirtenfeldovu práci s rozбором k dějinným řádu, přestože z ní později cituje.) Smysl nedává věta, že nešlechtické osoby mohly „nahrazovat ve funkcích

své šlechtické kolegy a to díky tereziánské reformě, která zaručila důstojníkům nárok na nejnižší šlechtický titul.“ To by totiž předpokládalo, že důstojník musel být nezbytně šlechticem, což v Rakousku jednoznačně neplatilo. Přístup ke dvoru pak nebyl spojen výlučně se šlechtickým titulem (s. 19). Vojska se týkalo nařízení z roku 1751, podle něhož byl důstojníkům všech hodností povolen přístup ke dvoru v uniformě (do té doby byl nezbytný příslušný šat, který byl ale velmi nákladný a pro chudší důstojníky nedostupný).

s. 21: Řád nebyl nepochybně založen proto, aby do vojska přivábil vyšší počet vojáků. To je možné říci jen o *systemmäßiger Adelstand* důstojníků.

s. 22: Laudon nikdy nebyl držitelem KK MTO, takže jeho kříž nemohl Schwarzenberg postoupit Radeckému. Měl jen RK (I. promoce 7.3.1758) a GK (3.promoce, 4.12.1758).

s. 24: Nerozumím větě: „Dalším druhem nátlaku se dále stala i inspekční cesta Kateřiny II.

a Josefa II., čemuž Turci již nebyli schopni čelit a vyhlásili Rusku 24. srpna 1787 válku.“

s. 30: Ruským carem byl Pavel I. ne II.

Egypt nebyl v Turecké správě ale byl součástí Osmanské říše.

s. 31: lépe než „podmaršál“ polní podmaršálek.

s. 34: Italské království nevzniklo z Cisalpinské republiky, ale z Italské republiky, která byla vytvořena z Cisalpinské republiky.

s. 35: Kdo byl oním Sebastiánem, který je zmíněn spolu s Maratem?

s. 52: Jan Nepomuk koupil Průhonice již před rokem 1821 (tuším 1802).

Přes výše uvedené výtky doporučuji práci k obhajobě a navrhuji, aby autorka vysvětlila svůj badatelský záměr i jisté, výše uvedené nesrovnalosti.

Navrhované hodnocení: dobře.

V Praze 8. srpna 2011

doc. PhDr. Jan Županič, Ph.D.

Ústav světových dějin FF UK